



Aluesuunnittelu

Varsinais-Suomen liitto
kirjaamo@varsinais-suomi.fi

VSLDno-2023–677

Lausunto Varsinais-Suomen vesien ja voimien vaihemaakuntakaavaluonnoksesta

Varsinais-Suomen maakuntahallitus on asettanut Varsinais-Suomen vesien ja voimien vaihemaakuntakaavaluonnoksen julkisesti nähtäville. Uudenmaan liitolta on pyydetty kaavaluonnoksesta lausuntoa 30.9.2026 mennessä.

Kaavaluonnos keskittyy kahteen ajankohtaiseen teemaan: vesien tilan parantamiseen ja puhtaan energian edistämiseen.

Vesiteema on maakunnassa erityisen tärkeä Saaristomeren heikon tilan vuoksi. Tavoitteena on tehdä Varsinais-Suomen pitkäjänteinen tavoite vesien tilan parantamisesta näkyväksi maakuntakaavassa tarkentamalla ja kohdentamalla voimassa olevan kaavan vesiensuojelun yleismääräystä. Lisäksi kaava ohjaa kuntia ja viranomaisia valuma-aluekehittämiseen suunnitteluun sekä tulvariskien ja eroosioherkkyyden huomioimiseen.

Energiateema sisällytettiin kaavaan, jotta maakunta voisi varautua muutokseen, ohjata energiarakenteiden sijoittumista ja mahdollistaa kestävä, monipuolisen ja tulevaisuuden tarpeisiin vastaavan energiajärjestelmän kehittämisen. Energiateeman osalta maakuntakaava käsittelee fossiilittoman energian tuotannon, varastoinnin ja siirron yhteensovittamista muun maankäytön kanssa. Maakuntakaavassa esitetään ratkaisut sähkön ja vedyn siirtoyhteyksille sekä maakunnallisesti merkittävien tuulivoima-alueiden sijoittamiselle ja teollisen aurinkovoiman suunnittelun ohjaamiselle kuntatasolla.

Uudenmaan liitto // Nylands förbund // Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi

Uudenmaan liitto // Nylands förbund // Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi

Perustiedot kaavasta

Vesien ja voimien vaihemaakuntakaavan suunnittelualueena on koko Varsinais-Suomi. Teemoihin liittyvä maankäyttö kohdistuu pääasiallisesti taajamien ulkopuolisille, rakentamattomille alueille, joilla ei juurikaan ole kattavia kuntakaavoja.

Varsinais-Suomen Maakuntavaltuusto päätti käynnistää maakuntakaavan tarkistamisen vuonna 2024 ja tavoitteena on kaavaehdotuksen hyväksyminen vuoden 2027 aikana.

Lausunto

Uudenmaan liitto kiittää lausuntomahdollisuudesta ja toteaa, että Varsinais-Suomen vesien ja voimien vaihemaakuntakaavassa käsiteltävät teemat ovat ajankohtaisia ja tärkeitä.

Uudenmaan liiton lausunnon näkökulmaa on ohjannut se, että Uudellamaalla on samanaikaisesti vireillä vastaava prosessi: valmisteilla on Uudenmaan 5. vaihemaakuntakaava nimeltään Innovatiivinen vihreä siirtymä eli VISIO-kaava. Vaihemaakuntakaavan teemoja ovat energia, logistiikka ja pitkän matkan henkilöliikenne, luonto ja hiilensidonta, teollinen tuotanto, kiertotalous ja maa-aineshuolto sekä vesihuolto ja vesivarat. Varsinaisten sisältöteemojen lisäksi otetaan läpileikkaavina teemoina huomioon ilmastonmuutokseen vastaaminen eli hillintä ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen, turvallisuus, resilienssi ja huoltovarmuus sekä hyväksyttävyyys. Kaavanlaadinnan aikataulu on pääpiirteissään vastaava kuin Varsinais-Suomessa: Uudenmaan kaavaluonnos on ollut nähtävillä keväällä 2026 ja tavoitteena on kaavan hyväksyminen vuoden 2027 loppuun mennessä.

Energiateema

Sekä Varsinais-Suomessa että Uudellamaalla energia on yksi kaavojen keskeisistä teemoista. Tämä on tervetullut tilaisuus peilata ratkaisuja puolin ja toisin sekä tunnistaa maakuntarajan ylittäviä yhteensovitustarpeita jo luonnosvaiheessa, ennen kuin kaavat etenevät ehdotuksiksi.

Uudenmaan liiton näkemyksen mukaan Varsinais-Suomen kaavan energiaratkaisut on viety sopivalle, maakuntakaavalle ominaiselle yleispiirteisyyden tasolle. Energiateeman käsittely ansaitseekin kiitoksen, sillä energia-asioita on käsitelty konkreettisesti, ajantasaisesti ja hyvin perustellen. Sähkön siirron käsitteistön selkeyttäminen, uusi energiahuollon kehittämisvyöhyke -merkintä sekä teollisen aurinkovoiman ohjaaminen yleisillä suunnittelumääräyksillä ilman aluevarauksia ovat kaikki ratkaisuja, jotka istuvat hyvin myös yhteen Uudenmaan VISIO-kaavan ratkaisujen kanssa.

Uudenmaan liitto kiinnittää huomiota siihen, että kehitettäväksi sähkölinjaksi merkitty yhteys Lieto–Salo–Inkoo päättyy Inkoon suuntaan.

Inkoo on yksi Uudenmaan kantaverkon keskeisistä 400/110 kV - solmupisteistä ja kehittyä voimakkaasti lähitulevaisuudessa. Koska kyse on saman, maakuntarajan ylittävän kantaverkkorakenteen jatkumosta, olisi hyödyllistä varmistaa, että asia on käsitelty Fingridin ja Uudenmaan liiton kanssa käydyssä vuoropuhelussa.

Kansallisen vetyverkon osoittaminen yhteystarvemerkinä on YVA-prosessin keskeneräisyys huomioiden perusteltu ratkaisu. Myös Uudenmaan liitto tulee kaavaehdotuksessaan osoittamaan verkon yhteystarpeena. Uudenmaan liitto haluaa nostaa esiin, että kaavaluonnoksessa kuvattu reitti Salosta Hankoon ja Inkooseen kohtaa suoraan Uudenmaan VISIO-kaavan ratkaisun, sillä sekä Hangon Koverhar että Inkoon Joddböle on siellä osoitettu kansallisen vedynsiirtoverkon suunnitelluiksi päätepisteiksi.

Tuulivoiman osalta ratkaisu, jossa maakunnallisesti merkittävien alueiden määrää supistetaan, mutta perustellaan tämä läpinäkyvästi kasvaneilla mitoitusoletuksilla ja asutustaistavuuksilla, on uskottava. Uudenmaan liitto panee merkille, että puolustusvoimien aluevalvontarajoitteet nousevat rajaavaksi tekijäksi sekä tässä kaavassa että Uudellamaalla. VISIO-kaavassahan tuulivoimaa ei käsitellä lainkaan juuri samasta syystä.

Teollisen aurinkovoiman suunnittelumääräyksen sijoittumisperiaatteet ja kielletyt sijainnit ovat kannatettavia ja pääosin yhteneväisiä Uudenmaan vastaavan määräyksen kanssa. Uudenmaan liitto huomauttaa kuitenkin, että kaavassa ei ole määritelty, minkä kokoluokan hanke katsotaan teolliseksi tai maakunnallisesti merkittäväksi aurinkovoimaksi. Uudenmaan VISIO-kaavassa tämä on ratkaistu antamalla kynnysarvot (yli 50 hehtaarin hankkeet maakunnallisesti merkittäviä ja edellyttävät oikeusvaikutteista kuntakaavaa, teollisen kokoluokan raja 1 MWp). Tällaisen kynnysarvon lisääminen myös Varsinais-Suomen kaavaan voisi selkeyttää tulkintaa sekä hanketoimijoiden että kuntien suuntaan ja tukisi valtakunnallisesti yhtenäisempää käytäntöä. Todettakoon kuitenkin, että Uudenmaan VISIO-kaava on parhaillaan ehdotusvaiheessaan ja aurinkovoimaa koskevia määräyksiä ollaan vielä muokkaamassa.

Vaikka energia on toinen kaavassa käsiteltävistä teemoista, se jättää useita ajankohtaisia energiamurroksen ilmiöitä kokonaan käsittelemättä. Ns. pienydinvoimaa ei kaavassa käsitellä lainkaan, vaikka kyseessä on parhaillaan ensimmäisiin konkreettisiin sovellutuksiin siirtyvä kehittyvä teknologia, jolla voi tulevaisuudessa olla merkitystä myös Varsinais-Suomen energiantensiiviselle teollisuudelle ja kaukolämmölle. Myöskään geoenergiaa, hukkalämmön hyödyntämistä tai energian varastointia ei ohjata kaavassa, vaikka selostuksen oma tilannekuva mainitsee esimerkiksi Turun seudun vetytalous- ja datakeskushankkeiden tuottaman hukkalämmön merkittäväksi kaukolämmön lähteeksi. Uudellamaalla näille ilmiöille on VISIO-kaavan luonnoksessa (ja näin on tarkoitus toimia myös ehdotuksessa) annettu osin kevyet, mutta kuitenkin ohjaavat yleiset suunnittelumääräykset, jotka varmistavat, että asia tulee huomioiduksi yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Vastaavan tyyppinen, maakuntakaavatasolle mitoitettu ratkaisu olisi luontevasti toteutettavissa myös Varsinais-Suomen kaavassa, eikä sen lisääminen edellyttäisi kaavan

yleisilmeen tai mittakaavan muuttamista. Uudenmaan liitto kannustaa täydentämään näitä teemoja kaavaehdotusta valmisteltaessa.

Kokonaisuutena Uudenmaan liitto pitää vaihemaakuntakaavan energiaratkaisuja hyvin perusteltuina, ajantasaisina ja mittakaavaltaan onnistuneina. Erityisesti sähkönsiirron ja teollisen aurinkovoiman ratkaisut ovat linjassa Uudenmaan oman valmistelun kanssa. Kaavaa olisi hyvä vielä täydentää ydin- ja pienydinvoimaa, geoenergiaa, hukkalämpöä ja energian varastointia koskevilla ohjaavilla yleismääräyksillä, sekä täsmentämällä teollisen aurinkovoiman kokoluokkarajaa.

Vesiteema

Vesien ja voimien vaihemaakuntakaavalle asetettuja tavoitteita vesien tilan parantamiseksi voi pitää kunnianhimoisina, mutta myös hyvin tärkeinä ja kannatettavina Saaristomeren heikon tilan vuoksi. Saaristomeren rannikkoalue ulottuu Uudellemaalle, ja huoli meren tilasta on yhteinen. Uudellamaalla haasteet meren hyvän tilan saavuttamiseksi koskevat myös Suomenlahden rannikkovesiä.

Vesien ja voimien kaava täydentää vesien osalta voimassa olevaa maakuntakaavaa. Kaava ohjaa kuntia ja viranomaisia paitsi valuma-aluekäyttöön suunnitteluun, myös tulvariskien ja jokien eroosioherkkyyden huomioimiseen. Kaavassa osoitetaan kaksi uutta merkintää, sekä täydennetään yleismääräystä. Vesien ja voimien vaihemaakuntakaava ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua vesien osalta erityisesti yleismääräysten kautta kiinnittäen erityistä huomiota valuma-alue suunnittelun tärkeyteen, maankäytöstä syntyviin yhteisvaikutuksiin, sekä alueellisen yhteistyön vahvistamiseen.

Uudellamaalla laadittavana olevassa VISIO-kaavassa pyritään huomioimaan vesistöjen tila sekä vesivarojen merkitys osana ekosysteemipalveluita, joista esim. veden säätely, puhdistus tai tulvasuojelu ovat tärkeitä resilienssille, turvallisuudelle ja veden saatavuudelle. Vesien merkitys näyttäytyy myös ilmastomuutoksen hillinnässä ja siihen sopeutumisessa. VISIO-kaavassa vesien tila huomioidaan paitsi yleismääräyksissä, myös vaikutusten arvioinneissa. Esimerkiksi valuma-aluekäyttöä vaikutusten arviointia tehdään ensimmäistä kertaa.

Vesien ja voimien vaihemaakuntakaavan vesiteeman ratkaisut ovat perusteltuja, tärkeitä ja kannatettavia. Kokonaisvaikuttavuuden hahmottamista ja arviointia voisi auttaa kartta, missä näkyisi vesiteeman kokonaisuus sisältäen voimassa olevien maakuntakaavojen, sekä vesien ja voimien -kaavan vesiteeman merkinnät. Myös arviointi suhteessa asetettuihin tavoitteisiin voisi avata teeman vaikuttavuutta.

Lopuksi

Uudenmaan liitto pitää vaihemaakuntakaavan energiaratkaisuja hyvin perusteltuina, ajantasaisina ja mittakaavaltaan onnistuneina. Erityisesti

sähkönsiirron ja teollisen aurinkovoiman ratkaisut ovat linjassa Uudenmaan oman valmistelun kanssa, mikä on tervetullutta kahden vireillä olevan, samankaltaisen kaavaprosessin näkökulmasta.

Vesiteeman ratkaisut vaikuttavat perustelluilta ja vastaavat maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Merialueiden lisäksi Uusimaa ja Varsinais-Suomi jakavat yhteisiä valuma-alueita. Maakuntien välinen yhteistyö ja tiedonvaihto on vesiensuojelussa tärkeää.

Kaiken kaikkiaan Varsinais-Suomen vesien ja voimien vaihemaakuntakaavaluonnos luo hyvän perustan jatkosuunnittelulle. Uudenmaan liitto seuraa kiinnostuksella suunnittelutyön etenemistä. Liitto näkee erittäin tärkeänä maakuntakaavatyöhön liittyvän ylimaakunnallisen yhteistyön ja toivoo tiivistä suunnitteluyhteistyötä jatkossakin.

Mari Siivola
Aluesuunnittelujohtaja

Tiedoksi

Lupa- ja valvontavirasto / Kirjaamo